

Het communisme is niet meer in, althans niet het uitgesproken marxisme-leninisme dat zichzelf ook rechtuit zo noemt. Dat betekent volstrekt niet dat het gesmade anticommunisme (voluit: "primair anticommunisme", "mccarthyisme") nu aan eerherstel toe is. Bij trendy intellectuelen beoefent men in de beoordeling van het communisme liever de *flou artistique*. Erover spreken in morele termen is hopeloos boers. Je mag wel een negatief oordeel impliceren door in een inter-links debat de vergelijking met Stalin te gebruiken, bv. toen Tom Lanoye de Leuvense burgemeester en SP.A-krokodil Louis Tobback een "

Stalinosaurus Rex

" noemde; maar expliciet de misdaden van het communisme tot gespreksthemata maken, dat is heel onwelvoeglijk. Wel mag men het als

passé

behandelen, een beetje beschimmeld ruikend voor het doorluchtig neusje van onze elite. Aldus bv. het commentaar van Frank Albers in

Knack

(" *Obama versus Müller*", 14-10-2009) bij de Nobelprijs voor de Duits-Roemeense dissidente en Nobelprijswinnares Herta Müller:

"Want een Nobelprijs bekroont meestal ook de extraliteraire, zeg maar ethisch-politieke waarde van een oeuvre. En precies op dit punt is de keuze voor Müller zo teleurstellend. 'Haar oeuvre is in de eerste plaats een dat de totalitaire maatschappij voor de vergetelheid behoedt', lees ik in *De Volkskrant*. 'Het Roemenië van Ceaucescu' is naar verluidt 'omnipresent' in haar werk. Interessant, maar dat Roemenië bestaat al lang niet meer. Het heeft iets suffigs om nu nog extra aandacht te vragen voor literaturen uit weggeteerde Oost-Europese dictaturen. Er zijn in de wereld en ook in de wereldliteratuur dringender problemen aan de orde." Haar oeuvre "is nu, politiek-historisch gesproken, postuum bekroond".

Het communisme is alleen voor eurocentristen dood. Laat het nu juist een veel vaker gehoord verwijt aan het Nobelcomité zijn dat het wéér eens een Europees auteur bekroond heeft, en dat de enige recente Chinees een Parijzenaar was. De wereld is groter dan Europa, er bestaat nog onversneden communisme in Noord-Korea, en de Communistische Partij heeft nog steeds het

Progressieve onvrede met Herta Müller

Written by Koenraad Elst

Monday, 12 August 2013 10:04 - Last Updated Monday, 12 August 2013 10:10

machtsmonopolie in Vietnam, Cuba en de Chinese Volksrepubliek, het volkrijkste en snelst groeiende land ter wereld. In nieuwe vormen blijft het marxisme ook in onze samenleving grote invloed uitoefenen, ondermeer via allerlei aannames over mens en maatschappij die onbevraagd gemeengoed geworden zijn. Verder worden zijn mechanismen overgenomen in postcommunistische structuren zoals de EU ("EUSSR"). Niet helemaal dood dus.

Wat wel morsdood is, geen 20 maar reeds 64 jaar, is het nationaal-socialisme, sedert Stalin vaak "fascisme" genoemd. Dit dood zijn wordt niet weerlegd maar juist bevestigd door het veel talrijker floreren van "antifascistische" dan van anticommunistische initiatieven. Het is immers gemakkelijk om stoer tegen een rottend lijk te stampen, daarvoor vind je meteen vrijwilligers. De liefhebbers van deze donquichoterie worden beschermd tegen een dagend besef van hun belachelijkheid door ettelijke maatschappelijke en culturele beloningen.

Het volgens Albers erg achterophinkende Nobelcomité heeft bv. heel wat prijzen uitgereikt aan auteurs die lijvige boeken of zelfs hun hele oeuvre aan het nazisme gewijd hebben: Elias Canetti, Günter Grass, Elfriede Jelinek, Imre Kertész. Hun oeuvre is in Albers' termen volledig "politiek-historisch postuum". Maar toen heb ik hem niet horen protesteren. En uiteraard waren die Nobelprijzen in dit opzicht best verdedigbaar: het verleden is een legitiem onderwerp voor literatuur. Soms moet een schrijver zich engageren in een aan gang zijnde strijd, zoals Aleksandr Solzjenitsyn deed tegen het Sovjetsysteem toen hij zijn Nobelprijs kreeg, of V.S. Naipaul die na 9/11 de prijs kreeg wegens zijn onbevangen ontleding van de islam, toen en nog steeds een acute uitdaging. Maar soms is het zijn taak om zich achteraf, vanop afstand, te bezinnen over een historische episode.

Er is dus niets op tegen als schrijvers zich specialiseren in werk over een systeem dat als 64 jaar morsdood is, noch over één waaraan 20 jaar geleden een zware slag is toegebracht. Herta Müller heeft beide verdiensten: zij heeft tegen het totalitarisme geschreven, met alle risico's vandien, toen ze nog onder dat systeem leefde; en zij heeft er nadien over gereflecteerd. Voor

Progressieve onvrede met Herta Müller

Written by Koenraad Elst

Monday, 12 August 2013 10:04 - Last Updated Monday, 12 August 2013 10:10

een deel zullen haar getuigenis en bevindingen nog van nut zijn in de analyse van de nieuwe en opdoemende bedreigingen voor de vrijheid.

(Brussels Journal, 28 okt 2009)